

De Duitse theatercoryfee Dimiter Gotscheff regisseert een co-productie van NTGent en TA, zijn eerste werk in Nederlands taalgebied. En dat bevalt hem goed. 'Duivelskunstenaars zijn het hier.'

Door Karin Veraart Foto's An-Sofie Kesteleyn

Doorrookt utopist

Het is een grappig gezicht: weggedoken in het rode pluche van de Gentse schouwburg zit hij, mager, met halflang grijs haar en tussen zijn vingers een walmende sigaret die hij laat rondraaien als een minimajorettestaf. Dimiter Gotscheff, Duits theatercoryfee van Bulgaarse origine, regisseert *Tartuffe* - een co-productie van NTGent (NTG) en Toneelgroep Amsterdam (TA).

Voor zijn neus staan acteurs als Frieda Pittoors en Eelco Smits (TA) en Wim Opbroeck en Koen De Sutter (NTG). Ze ploegen wat stuurs door de confetti op de speelvloer, terwijl stagiaire-actrice Naomi Velissariou de gastregisseur de wind van voren geeft. Een toegewijde regieassistent vertaalt haar Vlaams naar zijn Duits. Het repetitieproces zit even in een stroef moment. Gotscheff, doorgewinterd acteursregisseur, zit er niet mee.

Even later, op een koud terrasje naast de schouwburg steekt hij een echte sigaret op; binnen rookt hij alleen nog elektrische varianten nadat hij zijn Belgische gastheren in moeilijkheden had gebracht: de plaatselijke autoriteiten zijn heel streng geworden in het rookverbod. Hij glundert als hij vertelt hoe heerlijk hij het vindt - nu voor het eerst - met deze Vlaams-Nederlandse acteursploeg te werken, in afwisseling met zijn Duit-

se acteurs in Berlijn. Hij denkt even na, zegt: 'Duivelskunstenaars zijn het hier. Deze mensen komen sneller in hun rol en zijn veel lichamelijker. Mij bevalt dat enorm. In Duitsland wordt er erg veel gediscussieerd.' Grijnst: 'Nou ja, hier vandaag dan ook. Maar dat is eerder een uitzondering.'

Vlamingen, Nederlanders, het zijn graag geziene gasten met een goede theaterreputatie in Duitsland. 'Voorstellingen van Luk Perceval, van Johan Simons, dat waren - dat zijn - nog steeds gebeurtenissen bij ons. Wij, de Duitstalige theaterwereld, wanen ons het centrum, maar ik verzeker je, de echte rijkdom zit'm in de periferie. In de marge wordt veel intenser gewerkt.' Hij onderbreekt zichzelf. 'Ik hoorde van de bezuinigingen. Ik ben sprakeloos. Eigenlijk ventileren we die woede tegenover de blinde autoriteiten ook via deze voorstelling.'

Tartuffe dus, pakweg zes jaar geleden ensceneerde hij het ook in Duitsland, in een eigenzinnige bewerking. 'Bepaald materiaal laat mij niet los. Picasso kon weet ik veel hoeveel keer hetzelfde onderwerp tekenen eer hij tot een meesterwerk kwam. Dat laatste heb ik nog niet bereikt, laten we het zo zeggen. Misschien dat ik *Tartuffe* over een jaar of vijf wel weer wil doen. Het is zo veellagig dat je soms gefaseerd te werk moet gaan om al die lagen te kunnen blootleggen.'

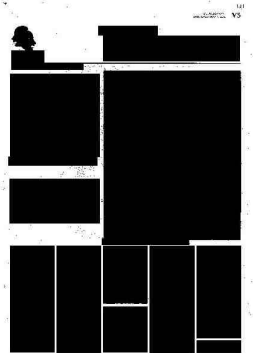
Een traditionele werkwijze be-

tracht hij daarbij bepaald niet, Gotscheff heeft de komedie uit 1664 flink aangepakt en ook andere teksten ingebracht. Voor het grootste deel zijn die van zijn theatervriend en inspiratiebron Heiner Müller - zodanig dat een Duitse criticus grapte: 'Dit is geen Molière', maar Müller.' Gotscheff: 'Dat heb ik maar als een compliment opgevat.'

'Ik wil Molière niet klassiek 'herhalen', dat is saai. Ik wil zijn poëtische energie koppelen aan die van Müller en daarvoor hoef ik geen regisseurskunstje uit te halen. Ze hebben raakvlakken die deels voortkomen uit de omstandigheid dat beiden leefden en werkten onder regimes die hun kunst ook beïnvloedde. Molière had te maken met Louis XIV, Müller leefde in de DDR, beiden plaatsten zich buiten het systeem.'

Gotscheff (Parwomaj, 1943) kwam als student naar de DDR en ontmoette er Müller, die al een naam had opgebouwd: als theatermaker, schrijver en overtuigd socialist - al zou hij later geducht kritikaster van de partij worden. Tot op de dag van vandaag, naar eigen zeggen als de laatste der Mohikanen, houdt Gotscheff vast aan het werk van zijn idool. 'Voor mij is hij een van de belangrijkste kunstenaars, om zijn taal, zijn uitdrukingskracht, zijn overtuiging.'

Gotscheff keerde terug naar Bulgarije, in de jaren tachtig. 'Om idealistische redenen. Ik wilde de witte vlekken in de theatercultuur invullen, Brecht, Büchner, Müller ensceneren.'

Natuurlijk, er waren altijd problemen. Maar ik heb - ook van Molière, lees zijn brieven - geleerd hoe je daarmee omgaat. Hoe je jezelf redt, én het werk redt. Maar na tien jaar kreeg ik toch een werkverbod.' Hij steekt nog eens op en zegt met zelfspot: 'Naar Duitsland wilde ik niet meer terug, ik wilde als martelaar in de goot creperen.' Totdat hij een aanbod kreeg van Müller. Gotscheff vertrok naar Duitsland en bleef er.

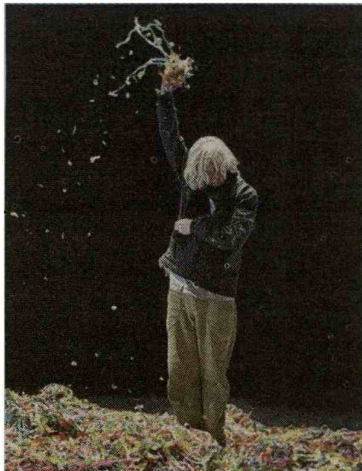
'Wat me met hem verbond, was - is - ook de utopiegedachte. Het is geen groot drama dat het socialisme ineen is gestort, veel erger is het dat het oude systeem heeft gezegevierd. Het keiharde kapitalisme.'

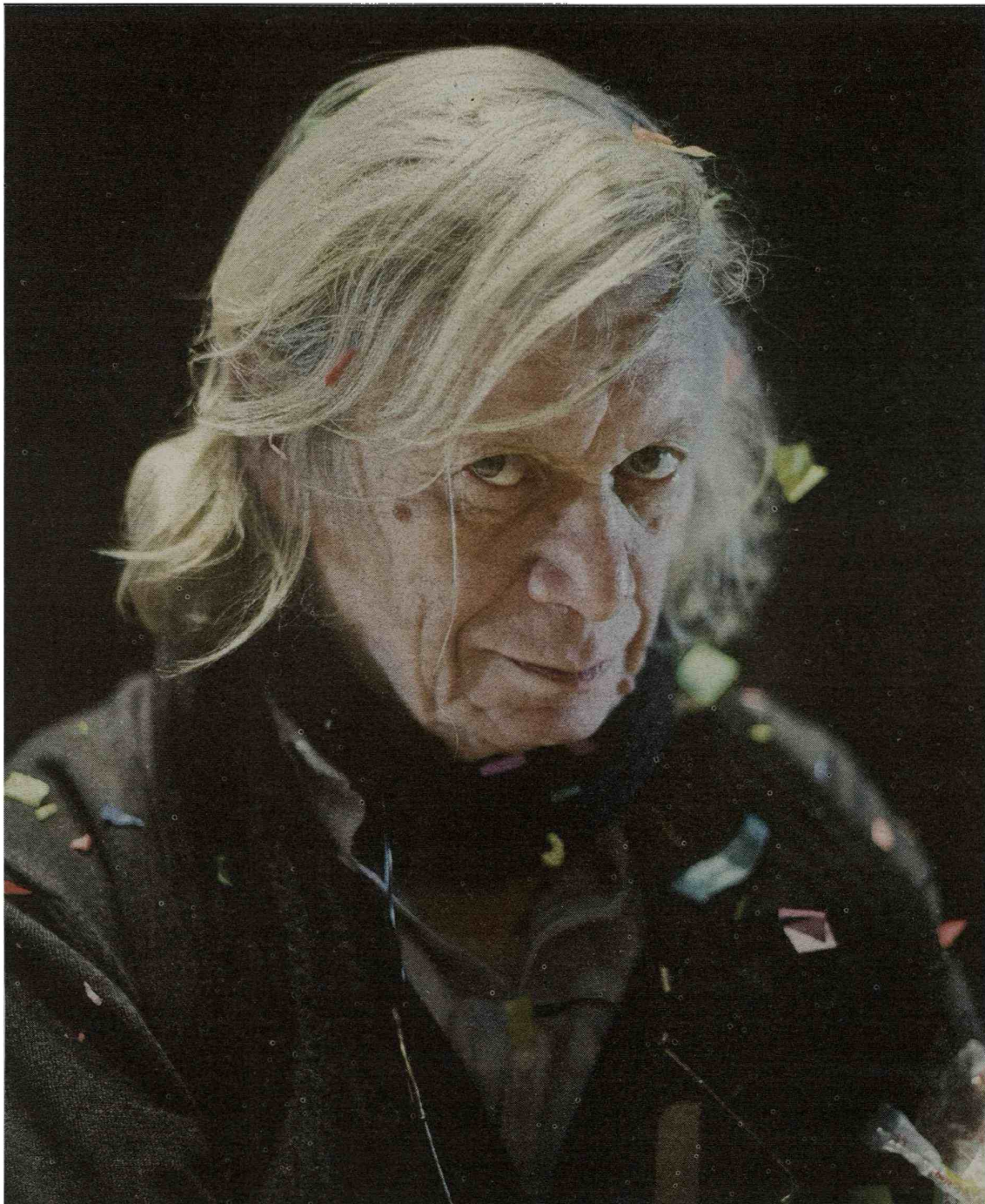
'Dat idee vind ik terug bij Molière. De kern van het materiaal is nog steeds actueel - hoewel ik dat begrip haat, hoor. In *Tartuffe* staat een rijke familie centraal. Over hoe die rijkdom tot stand is gekomen, wordt niet gepraat. Er is wel sprake van een geheimzinnig kistje. Met kostbaarheden, maar met wat nog meer? Met dingen die het daglicht niet velen. Het is grotesk, tragikomsch en het oude systeem zegeviert bij Molière.' Maar niet bij Gotscheff, hij heeft het eind veranderd, het inhalige gedrag wordt niet beloond. 'Mijn redding is nog steeds de utopie. In het theater kun je die benaderen. Het is een plek van weerstand en waarachtigheid.'

Tartuffe gaat vanavond in première bij NTGent: ntgent.be. Op 22/3 is de Nederlandse première: tga.nl. Daarna tournee.

CV Dimiter Gotscheff

Dimiter Gotscheff (68) is geboren in Bulgarije. Hij vergezelde zijn vader naar Oost-Berlijn in 1962, waar hij veeartsenijkunde en theaterwetenschap studeerde. Eind jaren zestig ontmoette Gotscheff de befaamde theaterauteur Heiner Müller, van wie hij meerdere stukken regisseerde. Vanaf 1972 regisseerde hij in de toenmalige DDR. Hij regisseerde tot 1985 in Bulgarije, waar hij onder meer de beroemde voorstelling *Philoctetes* maakte. Daarna werd hij uitgenodigd om in Keulen Heiner Müllers Quartet te regisseren. In 1991 kreeg hij de Prijs van de Kritiek van de Berlijnse Kunstacademie en werd hij door het tijdschrift *Theater Heute* uitgeroepen tot regisseur van het jaar. Hij kreeg deze prijs een tweede keer in 2005. Zijn meest gelauwerde voorstellingen zijn *Ivanov* en *De Perzen*. Hij is een graag geziene gastregisseur in Wenen, Berlijn, Düsseldorf, Frankfurt en Hamburg en werkt voor het eerst in het Nederlands taalgebied.

Dimitri Gotscheff: 'Ik wil Molière niet klassiek 'herhalen', dat is saai.'